

Jaarverslag
— 2023

Inhoudsopgave	Pag.
Woord vooraf	3
Bestuurszaken	3
1. Onze lespraktijk	5
1.1. Aantal lessen PC GVO en leerlingen	5
1.2. Vakleerkrachten PC GVO	6
1.3. Carrousels en samenwerkingsvormen	6
1.4. Opbrengsten Godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs	7
1.5. Groeidoelstelling	8
1.6. Onderzoek psychosociale arbeidsbelasting	8
1.7. Regiobegeleidersvergaderingen/managementteam	9
1.8. Werkgroepen	9
2. Professionalisering vakleerkrachten	10
2.1. Nascholing	10
2.2. Interne scholing	10
2.3. Lectoraat	11
3. Beleidsondersteuning	14
3.1. Jaarplan INK	14
3.2. Governance	14
3.3. Communicatie	14
3.4. Vertrouwenspersonen	14
4. Ons netwerk	15
4.1. Plaatselijke werkgroepen	15
4.2. CIO-O	15
4.3. Partners IKOS, JOP en HGJB	15
4.4. VOS-ABB, VOO en Verus	15
4.5. Vonkt	15
4.6. Centrum Voor Vormingsonderwijs	16
5. Personalia	16
6. Lijst van gebruikte afkortingen	18

Woord vooraf

Voor u ligt het jaarverslag van de stichting Protestants Centrum Godsdienstig Vormingsonderwijs (PC GVO) over het jaar 2023. Om te beginnen wil ik al onze vakleerkrachten, regiobegeleiders en stafmedewerkers bedanken voor de behaalde resultaten in het afgelopen jaar. Ik ben trots op de professionele en gedreven wijze waarop de vakleerkrachten hun lessen godsdienstig vormingsonderwijs iedere dag weer hebben gegeven, maar ook op de regiobegeleiders en stafmedewerkers die het mogelijk maken dat de vakleerkrachten hun lessen op scholen kunnen verzorgen.

Het verslag begint met het benoemen van een aantal zaken op bestuurlijk vlak. Daarna schetst het een beeld van het vele werk dat in het voorbije jaar door de vakleerkrachten, de staf en de directie is verzet om op scholen protestants vormingsonderwijs aan te bieden.

Bestuurszaken

Governance

Opnieuw hebben bestuur en directie stappen gezet om de omvorming naar een model met een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht gestalte te geven. Dat betreft zowel de noodzakelijke statutenwijziging als praktische zaken die geregeld moesten worden. In 2023 is dit proces in de afrondende fase aangekomen. Begin 2024 zal de governancewijziging statutair zijn vastgelegd.

PC GVO – Centrum voor Vormingsonderwijs (CvV)

Het CvV heeft ook een traject doorlopen waarin het besturingsmodel is gewijzigd naar dat van een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht. In 2023 zijn er stappen gezet naar een efficiënte, facilitaire organisatie die ten dienste staat van de denominaties. Zie voor meer informatie het jaarverslag van het CvV. In een samenwerkingsovereenkomst hebben PC GVO en het CvV de afspraken met betrekking tot de facilitaire ondersteuning vastgelegd.

Continuïteit

De middelen die de overheid beschikbaar stelt voor het werk van het CvV en de zeven denominaties worden beheerd door het CvV. In 2023 is er verder gewerkt aan het verstevigen van de financiële positie. De jaarstukken 2023 laten zien dat er verbeteringen zijn gerealiseerd. Niettemin heeft het bestuur van PC GVO het CvV verzocht ook in 2024 verder te werken aan het verstevigen van de financiële positie.

Kerntaak

Ook in het jaar 2023 was de passie voor het vormingsonderwijs en de betrokkenheid bij de organisatie goed merkbaar onder vakleerkrachten, regiobegeleiders en stafmedewerkers. Personeelstekort, de inflatie, hoge energieprijzen en het uitblijven van een loonsverhoging hadden soms invloed op het welbevinden van medewerkers, en dat bracht ook uitdagingen met zich mee als het gaat om het waarborgen van continuïteit in het werk. Vanuit PC GVO is hier steeds (situationele) aandacht aan gegeven en in gehandeld.

Tenslotte

In dit jaarverslag vindt u een weergave van onze activiteiten van het afgelopen jaar. Reacties op het jaarverslag zijn meer dan welkom! U kunt deze richten aan onze officemanager, Damaris Boogerd. Haar mailadres is d.boogerd@pcgvo.nl.

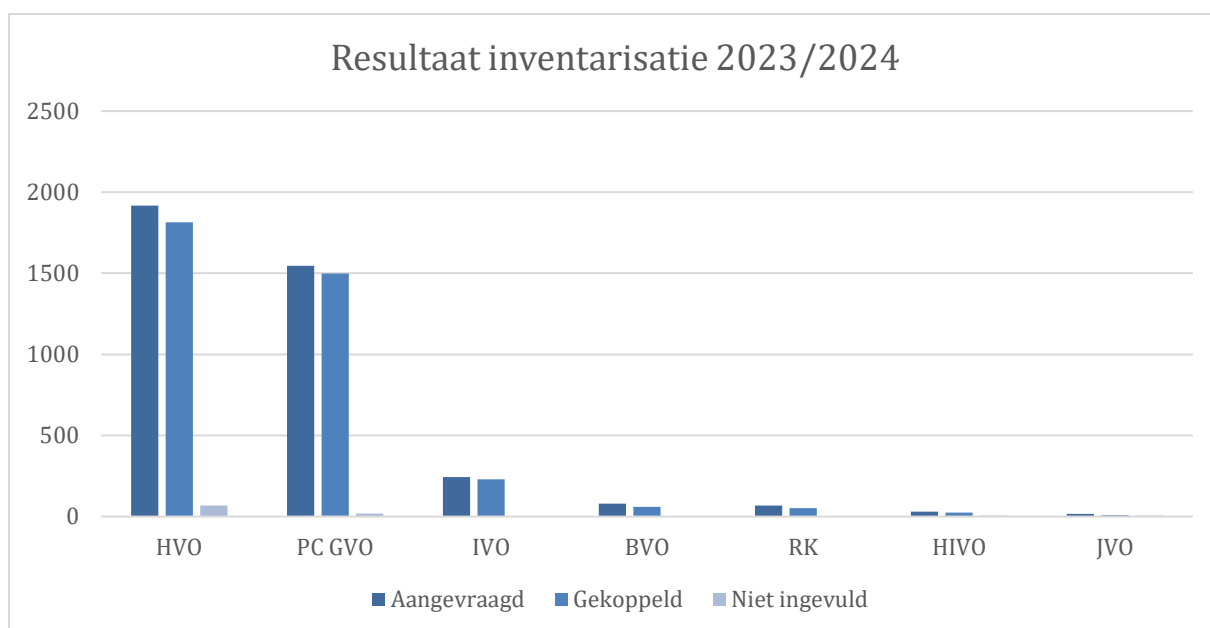
Wouter Knoester
Directeur-bestuurder

1. Onze lespraktijk

Het werk in de klas vormt het hart van PC GVO. Een team van 152 vakleerkrachten geeft protestants vormingsonderwijs op openbare en samenwerkingscholen. In dit hoofdstuk nemen we u mee naar de lespraktijk van het afgelopen jaar.

1.1. Aantal lessen PC GVO

Op 31 december 2023 zijn er voor de gehele sector 3.903 lesaanvragen ingediend. Hiervan zijn er 3.827 lessen toegekend en als volgt verdeeld:

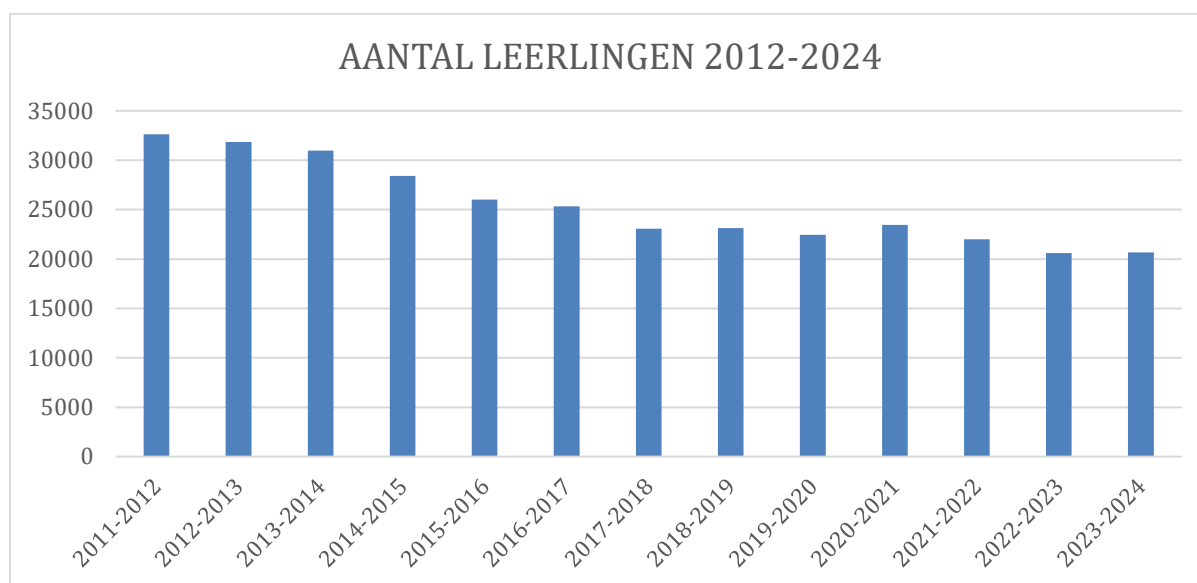

	HVO	PC GVO	KVO	ISL	HINVO	BVO	JVO
Aangevraagd	1918	1547	68	244	31	79	16
Gekoppeld	1815	1499	52	229	24	60	9
Niet ingevuld	67	18	0	2	6	3	7

Bij PC GVO zijn 46 lessen niet ingevuld. Voor achttien aanvragen kon PC GVO niet tijdig een vakleerkracht vinden. Aan de overige lessen die uiteindelijk geen doorgang konden vinden liggen vaak organisatorische redenen van de school ten grondslag. Er zijn bijvoorbeeld aanvragen vervallen omdat scholen meer groepen hadden aangevraagd dan zij uiteindelijk nodig bleken te hebben. Ook zijn er groepen door scholen samengevoegd om tijd te sparen voor zaakvakken. Voor PC GVO zijn in 2023 zo'n 50 lessen minder aangevraagd dan het jaar ervoor.

Aantal leerlingen

Op 31 december 2023 kregen ruim 20.000 kinderen lessen PC GVO.

Het aantal leerlingen is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het schooljaar 2022/23.

1.2. Vakleerkrachten PC GVO

Per 31 december 2023 heeft PC GVO 152 vakleerkrachten in dienst. Dat zijn 4 vakleerkrachten minder dan in 2022. De meeste vakleerkrachten zijn tussen de 55 en 65 jaar oud.

	2021	2022	2023
Vakleerkracht	175	156	152
% 55+	50,9%	50,6%	56,7%
Gem. leeftijd	51,16	51,50	52,70

1.3. Carrousels en samenwerkingsvormen PC GVO

Ouders met kinderen op een openbare basisschool of samenwerkingschool hebben een uniek recht op vormingsonderwijs voor hun kinderen. Vormingsonderwijs wordt verzorgd door zeven verschillende denominaties. Bij een klassieke vorm van vormingsonderwijs maken ouders jaarlijks een keuze voor één bepaalde denominatieve richting. Bij een andere vorm van vormingsonderwijs werken verschillende denominaties samen in een samenwerkingsvorm, voorheen ook wel een carrousel genoemd. Binnen één schooljaar ontvangen lesgroepen het vormingsonderwijs van vakleerkrachten uit minimaal twee verschillende denominaties. PC GVO werkt door het hele land mee aan deze samenwerkingsvormen. In het schooljaar 2022-2023 werd op 115 scholen

vormingsonderwijs aangeboden in carrouselvorm, verdeeld over 40 samenwerkingsvormen. In het schooljaar 2023-2024 doen er 142 scholen mee, verdeeld over 53 samenwerkingsvormen. Een forse toename dus!

De werkgroep *Samenwerkingsvormen PC GVO* heeft begin 2023 aan het managementteam (MT) een beleidsstuk aangeleverd waarin een visie van PC GVO op samenwerkingsvormen, uitgangspunten, randvoorwaarden en criteria zijn geformuleerd. Deze zijn door de directeur en afgevaardigde regiobegeleiders meegenomen naar sectorbrede overleggen over samenwerkingsvormen. Een sectorbrede werkgroep verwerkt deze beleidspunten in een sectorbreed beleid.

1.4. Onderzoekresultaten *Opbrengsten van godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs*

In 2023 heeft Marjan Glaudé het onderzoek naar de opbrengsten van godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs afgerond. De centrale vraag in het onderzoek was: Wat levert dit vormingsonderwijs op? Bij het onderzoek zijn 237 leerlingen, 52 ouders, 10 groepsleerkrachten en 22 vakleerkrachten/regiobegeleiders betrokken.

Vormingsonderwijs zorgt er bij een groot deel van de leerlingen voor dat zij (leer)ervaringen opdoen. De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn:

- Leerlingen verwerven kennis en inzicht in levensbeschouwing(en)
- Door de lessen leren zij zichzelf beter kennen. Zo komen leerlingen tot het besef dat ze goed zijn zoals ze zijn, leren ze zichzelf accepteren in wie en hoe ze zijn en in wat ze denken en voelen. Leerlingen gaven bijvoorbeeld aan: 'Ik heb over mezelf geleerd dat ik niet anders ben dan iemand die gelooft' of 'Ik heb over mezelf geleerd dat ik anders mag denken'. Dat zijn belangrijke inzichten die leerlingen mee kunnen nemen in hun verdere leven. Het leert hun namelijk dat er verschillen zijn, maar dat we ondanks die verschillen allemaal gelijkwaardig zijn.
- Leerlingen worden zich bewust worden van bepaalde eigenschappen die zij hebben als persoon. Zo ontdekte een leerling door de lessen over zichzelf 'sterker te zijn dan hij dacht.' Daarmee geeft het vormingsonderwijs levensbeschouwing een plek in het proces van persoonsvorming. Aan de hand van rijke bronnen, gedachtegoed, kennis van een of meer levensbeschouwingen en ervaringen, krijgen leerlingen de ruimte om uit te zoeken wie ze zijn, wie ze willen zijn en wie ze kunnen zijn.
- Ten slotte zijn er sterke aanwijzingen dat het vormingsonderwijs in carrouselvorm bijdraagt aan de ontwikkeling van respect voor de ander in zijn (levensbeschouwelijk) anders-zijn. Deze bevinding wordt versterkt door de contacttheorie. Als je leerlingen respect wil bijbrengen voor de ander, dan is direct contact tussen mensen die verschillen in religie of levensvisie de meest effectieve manier om een positieve houding en relaties te bevorderen.

Al met al kan geconcludeerd worden dat het godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs waardevol is voor individuele leerlingen en dat het ook een maatschappelijke waarde heeft.

De uitkomsten van het onderzoek en de aanbevelingen zijn in diverse gremia gepresenteerd en besproken. Het onderzoek is gerapporteerd in een publieksversie en in een uitgebreide

eindrapportage. In deze laatste publicatie zijn ook tien portretten opgenomen van de verschillende manieren waarop vakleerkrachten vormgeven aan hun lessen in zowel klassieke als carrouselvorm. Beide rapportages zijn opgenomen op de website van het CvV.

1.5. Groeidoelstelling

Dit jaar was het doel om de daling van het aantal lessen, die we in de trend terugzien, voorzichtig weer om te buigen naar groei. We zien de acties en plannen om tot groei te komen in de regioplannen terug. Er is veel werk verzet om onze naamsbekendheid te vergroten. Zo zijn er artikelen in regionale bladen en kerkbladen verschenen, er is aansluiting gezocht bij opleidingsinstituten en scholen zijn door ons actiever benaderd. Dit heeft echter nog niet geleid tot groei. Dit kan te maken hebben met dalende leerlingenaantallen op verschillende scholen. Daarnaast zien we steeds vaker dat leerkrachten op scholen zelf levensbeschouwing gaan geven en dat scholen door toenemende inspectiedruk andere keuzes maken in het onderwijsaanbod.

Positief en opvallend is het feit dat het aantal leerlingen dat PC GVO-lessen krijgt niet is afgenomen. Er is dus wel een daling in het aantal scholen en lessen maar die daling zien we niet terug in de leerlingaantallen. Wat eveneens opvalt is dat er in toenemende mate meer carrousels en samenwerkingscholen ontstaan. Vaak wordt hier klassikaal lesgegeven en dit zou het leerlingenaantal positief hebben kunnen beïnvloed. Hoewel er regionale verschillen zijn, zien we al met al wel landelijk een kleine daling in het aantal deelnemende scholen en in ons docentenbestand.

1.6. Onderzoek psychosociale arbeidsbelasting

Onder alle medewerkers in het vormingsonderwijs is een onderzoek naar de psychosociale arbeidsbelasting uitgezet. Onderwerpen zoals werkdruk, stress, onveiligheid, ongewenst gedrag, werkplekken en dergelijke werden via een vragenlijst uitgevraagd. Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van de onderzoekers hebben we in overleg met de ondernemingsraad een plan van aanpak opgesteld. De conclusies uit het onderzoek en het plan van aanpak zijn gepresenteerd in de teams van vakleerkrachten. In 2024 wordt het plan van aanpak verder uitgevoerd. Het onderzoek is verricht door Arbocontent in het kader van de wettelijke risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E).

1.7. Regiobegeleidersvergaderingen/managementteam

Het land is opgedeeld in drie regio's: Noord, Midden en West. In het zuiden van het land is PC GVO niet actief. In elke regio zijn drie regiobegeleiders werkzaam. De regiobegeleiders hebben dit jaar tien keer vergaderd. Zij vergaderen ongeveer de helft van het aantal keren fysiek en de andere helft digitaal. De vergaderingen worden voorbereid door de agendacommissie en geleid door een voorzitter uit het regiobegeleidersteam. De jaaragenda wordt actief gebruikt voor de inhoudelijke jaarplanning van de vergaderingen.

Ook dit jaar was er een tweedaagse voor alle MT-leden waarbij teambuilding centraal stond. Het thema was dit keer *Het perfecte plaatje*. Door middel van verschillende opdrachten leerden de regiobegeleiders elkaar beter kennen. Daarnaast gingen ze onder leiding van een

theatermaker met elkaar in gesprek over de vraag waarom protestants vormingsonderwijs zo belangrijk en relevant is.

In de MT-vergaderingen is onder andere gesproken over een visie op samenwerkingsvormen (zie 1.3), intervisie van docenten en regiobegeleiders en de gesprekkencyclus/het bekwaamheidsdossier. Ook is aandacht besteed aan het nascholingsbeleid in de toekomst, de gevolgen voor ons als PC GVO nu VONKT is gestopt en de directere samenwerking met het CvV.

Binnen de sector is er onderzoek gedaan naar psychosociale belastbaarheid. Resultaten zijn in het MT en met de docenten besproken. Om te komen tot een snellere en effectievere vergadercultuur is een werkgroep opgestart genaamd *Succesvol MT*.

Net als vorig jaar is er sectorbreed, en ook binnen de regio's, steeds meer sprake van samenwerking met regiobegeleiders van de andere denominaties. Twee keer per jaar is er een landelijk sectorbreed overleg.

1.8. Werkgroepen

Binnen PC GVO zijn werkgroepen actief die worden gevormd door een aantal regiobegeleiders, bureaumedewerkers en in sommige gevallen door docenten. De werkgroepen organiseren activiteiten, ontwikkelen beleid en materialen en denken mee over scholing en opleiding.

Het overzicht van werkgroepen wordt jaarlijks tijdens een MT-vergadering aangevuld en opgeschoond. In dit overzicht is te zien welke werkgroepen actief zijn en wie zitting hebben in de verschillende werkgroepen. Een aanvulling op dit document is het caseload overzicht. Dit is een overzicht per regio(begeleider) waarop het aantal docenten, scholen en de toegekende fte-verdeling te zien is. Zowel de werkgroepverdeling als het caseloadoverzicht worden besproken op de MT-vergadering in oktober. De werkgroepen maken gebruik van een format om structuur in het werkgroepenbeleid te houden. Op een A4 is te lezen wat het doel van de werkgroep is. Dit doel, alsook de samenstelling van de werkgroep, wordt vastgesteld door het MT.

Het onderwerp 'werkgroepen' is een vast onderdeel op de MT-agenda. In 2023 waren zeven werkgroepen actief. Enkele werkgroepen zijn afgerond, waaronder de werkgroepen *Lesmaterialen* en de werkgroep *Visie op samenwerken*. De adviezen van de werkgroep *Bekwaamheidsdossier* zijn, voorzien van een vervolgopdracht, neergelegd bij het CvV. Eind 2023 was daar nog geen actie op ondernomen en daarom is de werkgroep opnieuw opgestart. Samen met de andere denominaties binnen het CvV verkent de werkgroep of we tot een gezamenlijke gesprekkencyclus kunnen en willen komen. In 2024 starten we met zes werkgroepen.

2. Professionalisering vakleerkrachten

PC GVO heeft kwaliteit hoog in het vaandel staan. Om kwalitatief goede lessen te kunnen blijven aanbieden, moeten we ook blijven investeren in de ontwikkeling van de

vakleerkrachten. PC GVO heeft een inservice-opleiding, biedt nascholing aan vakleerkrachten en is een lectoraat gestart. Daarover leest u in de volgende paragrafen.

2.1. Nascholing

In 2023 is goed gekeken naar de onderwijsbehoeften van de vakleerkrachten. Hoewel deze behoeften in belangrijke mate de opzet van de nascholing bepaalden, vielen de aanmeldingen voor sommige cursussen toch tegen. Dit kan met diverse factoren te maken hebben. In 2024 zal onderzocht worden welke precieze oorzaken hieraan ten grondslag liggen. We merken uit reacties van diverse vakleerkrachten dat er behoefte is om intervisie nieuw leven in te blazen. De werkgroep *Intervisie* onderzoekt *of* en *hoe* intervisie weer kan worden opgestart. Dit jaar bestond de nascholing weer uit een combinatie van digitale en fysieke cursussen en contactmomenten. Voor de medewerkers en cursisten werkt deze combinatie heel prettig.

De nascholing wordt met ingang van 1 januari 2024 georganiseerd door het CvV. Eerder was VONKT hier verantwoordelijk voor, maar deze stichting is per 2024 opgeheven. Om één en ander goed te implementeren is een werknemer van VONKT nog een jaar werkzaam voor het CvV. Komende tijd wordt gekeken hoe het nascholingsaanbod zo kan worden vormgegeven dat het ook andere denominaties kan bedienen.

2.2. Interne scholing

Eind 2022 waren de nieuwe docenten klaar met de toen lopende inservice opleiding. In januari 2023 zijn de certificaten tijdens een feestelijke bijeenkomst uitgereikt. Daarna heeft een evaluatie van de opleiding plaatsgevonden. Het scholingstraject is daar waar nodig aangepast en in juni werd de nieuwe scholingsgids vastgesteld. In september is het nieuwe scholingstraject gestart met achttien deelnemers. Enkele deelnemers zijn tussentijds gestopt. Dit heeft veelal te maken met een kleine baanomvang in relatie tot de zwaarte van het scholingstraject. Om de ontwikkelingen van de deelnemers te volgen en ze goed te kunnen blijven begeleiden zijn de contracten met de tutoeren verlengd.

2.3. Lectoraat

Jan van Doleweerd is op 1 augustus 2020 binnen het onderzoekscentrum gestart als *associate* lector godsdienstig vormingsonderwijs. Het lectoraat is gericht op verdere professionalisering van het vak en de vakleerkrachten die protestants godsdienstig vormingsonderwijs geven in het openbaar onderwijs. De opbrengsten uit het lectoraat worden binnen Driestar Educatief doorvertaald naar inhoud en aanpak van godsdienstige vorming op bijzondere basisscholen van christelijke of reformatorische signatuur.

De Nederlandse samenleving wordt gekenmerkt door een grote pluriformiteit van godsdiensten en levensbeschouwingen. Godsdienstige en levensbeschouwelijk opvattingen liggen ten grondslag aan allerlei discussies in de samenleving. In deze context is het van belang dat kinderen ontdekken wie wat gelooft, dat zij daaruit leren wie zij zelf zijn en leren

omgaan met mensen die anders denken en anders zijn. Godsdiensten en levensbeschouwingen spelen hierbij een belangrijk rol.

2.3.1 Kenniskring

Het team dat zich in 2023 heeft beziggehouden met protestants godsdienstig vormingsonderwijs bestaat uit de volgende personen:

- Jan van Doleweerd, *associate* lector godsdienstig vormingsonderwijs en docent godsdienst
- Marjan Glaudé, onderzoeker bij het CvV
- Hanna de Jong-Markus, promovendus, onderzoeker en *course* coördinator MLI CE
- Greet Masselink, beleidsmedewerker (na-) scholing PC GVO
- Lara Schout, kindercoach en regiobegeleider bij PC GVO
- Irma Visser, godsdienstpedagoog en regiobegeleider bij PC GVO

Sinds september 2023 is Jan van Doleweerd vanwege zijn vertrek naar het buitenland niet meer actief als *associate* lector. Hannah de Jong-Markus heeft de coördinerende rol van Jan van Doleweerd overgenomen. Greet Masselink is in december 2023 gestopt met het lectoraat in verband met haar pensionering.

2.3.2 Projecten

In 2023 is gewerkt aan diverse onderzoeksprojecten die op de lectoraatsplaat uiteengezet zijn en aan valorisatie daarvan. Hierbij geldt dat het lectoraat richting haar afronding gaat in augustus 2024. Het onderzoeksproject *Vraagstukken uit het werkveld (Hoe denken vakleerkrachten van verschillende modaliteiten over de prioritering van onderzoeksthema's?)* is gepresenteerd in één van de lectoraatspecials en beschikbaar gesteld aan PC GVO. Voor het onderzoeksproject *Vormingsverhalen vertellen (Welke good practices van godsdienstige vorming zien we terug in de verhalen van vakleerkrachten PC GVO en wat zijn daarin werkzame elementen?)* is opnieuw een schrijftraining/scholingsbijeenkomst verzorgd waarin nieuwe verhalen van vakleerkrachten zijn verzameld. Daarnaast zijn er ook verhalen binnengekomen via het daarvoor bedoelde mailadres. Er is een begin gemaakt met het analyseren van de verzamelde data en we hebben besloten om dit onderzoek als belangrijke pijler voor de eindpublicatie te gebruiken. Het onderzoeksproject *De opbrengst van godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs*, uitgevoerd door Marjan Glaudé voor het CvV, is afgerond en op verschillende plekken gepresenteerd. Dit onderzoek en Marjan Glaudé's expertise daarbij biedt ook waardevolle input voor het lectoraat. Daarnaast is de zogenaamde bronnotitie *Ontmoetingen op de brug* afgerond. Hierin wordt op basis van literatuur en lectoraatsonderzoek een kritische beschouwing gegeven op een concept van levensbeschouwelijk leren. De bronnotitie reikt taal en perspectief aan om te spreken over het professionele denken en handelen binnen het protestants vormingsonderwijs anno 2023.

Publicatie

Er zijn dit jaar concrete plannen gemaakt voor de publicatie die zal verschijnen bij de afronding van het lectoraat. Deze publicatie moet toegankelijk zijn en een praktisch karakter hebben. De slogan van het lectoraat is *Verhalen die vormen*. Centraal in de eindpublicatie

staan dan ook de uitkomsten van het onderzoeksproject *Vormingsverhalen vertellen*. Deze uitkomsten worden in verband gebracht met bevindingen uit onder meer de bronnotitie en onze andere onderzoeksprojecten. Het geheel moet (aanwijzingen voor) concrete tools opleveren voor vakleerkrachten. De bronnotitie blijft – net als overige onderzoeksrapporten – separaat beschikbaar voor wie meer verdieping wil bij de eindpublicatie.

(Scholings)activiteiten

Een belangrijke activiteit van het lectoraat was dit jaar de organisatie en invulling van de inspiratiedag op 6 oktober 2023. Het thema van de dag was *Ontmoeting bij de bron*. Vanuit dit thema zijn diverse activiteiten en workshops gegeven. Doelen die centraal stonden waren: inspiratie opdoen, elkaar ontmoeten, verdieping geven aan het thema en opladen. Voor de invulling van de dag werden eerdere onderzoeksresultaten benut, zoals het belang van aandacht voor onderlinge ontmoeting en stilstaan bij de ontmoeting van de vakleerkracht met een Bijbelverhaal.

De inspiratiedag werd bezocht door 92 mensen, onder wie 66 vakleerkrachten en 6 pabostudenten van de Driestar Hogeschool. Er waren iets minder dan de helft van de genodigde vakleerkrachten aanwezig. Degenen die er niet waren hadden daar meer praktische dan inhoudelijke redenen voor. De dag is zeer positief geëvalueerd door de deelnemers en heeft voorzien in primaire behoeften van de doelgroep, namelijk inspiratie opdoen en elkaar ontmoeten. We mogen concluderen dat ruimschoots is voldaan aan de bedoeling van deze dag.

Vier pabostudenten hebben hun scriptie geschreven binnen de thema's van het lectoraat PC GVO. De scripties gingen over Godly play, theologiseren met kinderen en de vormgeving van de christelijke identiteit op openbare scholen. Het lectoraat PC GVO heeft een bijdrage geleverd aan de volgende modules van het (na)scholingsprogramma van PC GVO: Visie op PC GVO, Hoop in kwetsbaarheid en Parels op papier. Daarnaast heeft het lectoraat twee Webinars verzorgd, namelijk: 'Op zoek naar ingrediënten voor een betekenisvolle les' en 'Dialogisch spelen en leren rond Bijbelse bronverhalen'. Ook verscheen in april de derde en in november de vierde lectoraatsspecial.

ALS DESEM IN HET DEEG: VERHALEN DIE VORMEN EN VERBINDEN

CONTEXTUALISATIE VAN DE BIJBELSE VERHALEN IN EEN BREED-RELIGIEUZE SAATENLEVING

VERDIEPING VORMINGSGERICHTE WERKVORMEN

HERBRONNING

2.3.3 Inzichten en opbrengsten

Uit het onderzoek *Vraagstukken uit het werkveld* komt onder meer naar voren dat de thema's uit de onderzoeksagenda van het lectoraat in grote mate worden herkend door de vakleerkrachten. Hoewel in de praktijk regelmatig wordt aangegeven dat de verschillen in modaliteit (positie in het theologische en/of kerkelijke veld) doorwerken in hoe leraren hun werk doen, laat dit onderzoek zien dat deze invloed beperkt lijkt te zijn als het gaat om de overtuigingen ten aanzien van het godsdienstig vormingsonderwijs. Op basis van het onderzoek bestaat de indruk dat vakleerkrachten weinig toekomen aan reflectie op het uiteindelijke doel van het vormingsonderwijs en hoe ze daarbij komen. Meer praktische zaken lijken vaak op de voorgrond te staan. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in de keuze van Bijbelverhalen en/of thema's. Vakleerkrachten geven aan dat ze willen aansluiten bij de leefwereld van leerlingen, maar het is de vraag wat onder die leefwereld wordt verstaan. Vaak wordt aansluiting bij de actualiteit of bij emoties genoemd, maar welk zicht is er onder vakleerkrachten op de religieuze of levensbeschouwelijke wereld van de leerlingen? Het onderzoek *De opbrengst van godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs* is het eerste systematische onderzoek naar de impact van het vormingsonderwijs. Onderzoeker Marjan Glaudé concludeert dat vormingsonderwijs bij een groot deel van de leerlingen (leer)ervaringen triggert en dat die ervaringen bijdragen aan de persoonsvorming.

3. Beleidsondersteuning

PC GVO wordt door medewerkers van het bureau en door regiobegeleiders ondersteund op beleidsniveau. Hieronder lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe.

3.1. Jaarplan INK

Voor het jaarplan wordt zowel op bestuursniveau als ook op regionaal niveau het INK-model gebruikt. Vele acties vanuit het jaarplan 2023 zijn uitgevoerd en terug te vinden in dit jaarverslag. Voor het jaarplan 2024 wordt dit model opnieuw gebruikt. De regioplannen worden volgens hetzelfde model ingevuld en uitgevoerd. De regioplannen zijn in 2023 uitgevoerd en de nieuwe regioplannen voor 2024 zijn geschreven. Er is voor gekozen om de onderwerpen voor het regioplan af te stemmen op dat wat in de regio speelt. Hierdoor ontstaan op inhoud verschillende regioplannen. Deze worden met elkaar gedeeld zodat de regio's ook van elkaar kunnen leren en ideeën mee kunnen worden genomen naar de eigen regio.

3.2. Governance

Het bestuur heeft de uitgesproken wens om te kantelen naar een model waarbij sprake is van een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht. Het proces om te komen tot deze governance-wijziging is met de ondernemingsraad en het CiO-O doorlopen. Begin januari 2024 zullen de statuten bij de notaris passeren. Met deze laatste stap is de governance-wijziging afgerond.

3.3. Communicatie

Via de interne nieuwsbrief werden de vakleerkrachten over belangrijke ontwikkelingen binnen PC GVO geïnformeerd. De frequentie waarop deze verstuurd wordt is ongeveer eens per twee maanden. Mochten er tussentijds belangrijke zaken zijn die gecommuniceerd moesten worden dan gebeurde dit per mail. De website van PC GVO is overgegaan naar een ander CMS (Content Management System). Er zijn daarnaast enkele kleine wijzigingen doorgevoerd in de lay-out van de website. De social mediakanalen die PC GVO gebruikt om haar achterban te informeren zijn LinkedIn en Facebook, maar deze verdienen meer aandacht dan dat ze nu krijgen. Besproken is dat er in 2024 een marketingcampagne wordt opgestart onder leiding van een marketingbureau. Deze marketingcampagne zal parallel lopen aan het professionaliseren en optimaliseren van de website en social mediakanalen.

3.4. Vertrouwenspersonen

PC GVO heeft ingebracht dat de vertrouwenspersonen er voor alle medewerkers van alle denominaties moeten kunnen zijn. Zodoende is voorgesteld dat deze taak beter vanuit het CvV gestalte kan krijgen. Vanaf juni 2023 zijn Peter Clark en Sigrid Segeren de vertrouwenspersonen voor alle medewerkers in het vormingsonderwijs.

4. Ons netwerk

PC GVO is gezegend met een groot aantal betrokkenen bij het werk waar wij voor staan. Velen dragen ons werk een warm hart toe en dragen hieraan hun eigen steentje bij. Daar zijn wij dankbaar voor.

4.1. Plaatselijke werkgroepen

Het niveau van betrokkenheid en samenwerking verschilt per werkgroep. Het aantal plaatselijke werkgroepen neemt langzaam af.

4.2. CIO-O

De commissie Onderwijs van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken treedt op als zendende instantie voor de protestantse kerken/geloofsgemeenschappen. Het CIO-O is samengesteld uit leden vanuit de breedte van het protestantse veld. Ook de Rooms-Katholieke en Oudkatholieke kerk zijn vertegenwoordigd in het CIO-O. Het CIO-O is nauw betrokken bij het werk van PC GVO. Eén van de gespreksonderwerpen in 2023 was de governancewijziging van PC GVO.

4.3. Partners IKOS, JOP en HGJB

Met onze partner IKOS vindt twee keer per jaar constructief overleg plaats. Dit jaar kwam onder andere de strategie van IKOS ter sprake om duurzaam en bestendig te kunnen blijven opereren, waarbij verschillende scenario's worden verkend. Er is dit jaar geen contact geweest met JOP en HGJB.

4.4. VOS/ABB, VOO en Verus

Met VOS/ABB en VOO heeft het CvV een samenwerkingsconvenant gesloten. Beide organisaties hebben de lobby-werkzaamheden voor structurele bekostiging gesteund. Dat geldt ook voor Verus, waarvan PC GVO sinds 2018 lid is.

4.5. Vonkt

De samenwerking met Vonkt verliep naar tevredenheid en de organisatie van de inservice-opleiding en nascholing verliep naar verwachting en volgens afspraak. VONKT is echter met ingang van 1 januari 2024 opgeheven. In 2024 neemt het CvV de organisatie van de inservice-opleiding en nascholing over.

4.6. Centrum voor Vormingsonderwijs (CvV)

Het CvV heeft een turbulente tijd achter de rug waar veel ontwikkelingen tegelijkertijd speelden die om aandacht of bijsturing vroegen. In 2023 kwam er meer overzicht en rust om trajecten af te ronden en samen te bouwen aan een sterk stafbureau CvV. Belangrijke ontwikkelingen binnen het CvV zijn:

1. In februari is Esther van Vroonhoven gestart als directeur-bestuurder van het CvV.
2. Er zijn samenwerkingsovereenkomsten tussen het CvV en de denominaties afgesloten.

3. Er is vanuit OCW een onderzoek gestart naar de doelmatigheid van de subsidiebesteding. Dit onderzoek is een vast onderdeel bij instellingssubsidies. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Verwey-Jonker instituut.
4. Eind 2023 is definitief besloten om de personeels- en salarisadministratie, inclusief de bemensing, onder te brengen bij het CvV.
5. De financiële kaderbrief en begroting 2024 zijn vastgesteld en brengen duidelijkheid voor alle denominaties.
6. Eind 2023 is de zoektocht naar een nieuwe arbodienst voor alle denominaties afgerond. Met ingang van het nieuwe kalenderjaar is Kwiek de arbodienst voor alle medewerkers in het vormingsonderwijs.

5. Personalia

Bestuur Protestants Centrum GVO

drs. H. Wilbers

ds. S. W. Bijl

mevr. C. van den Boogaart-Spruijt

dhr. J. Noteboom

Bureau

dhr. W.C. Knoester, directeur

mevr. D.H. Boogerd-Hoeflaken, officemanager

dhr. R.W. Sanou, personeels- en salarisadministratie

mevr. G. Masselink, beleidsmedewerker scholing & nascholing

Vertrouwenspersonen

dhr. P. Clark

mevr. S. Segeren

Regiobegeleiders

Regio noord: dhr. U. Pranger
 mevr. J. Horst
 mevr. L. Schout-Douwes
 mevr. J. Sankoh-de Goffau

Regio midden: mevr. M. Jongsma-Alberts
 mevr. I.J.M. Visser
 mevr. M. Boon

Regio west: mevr. J. Beenhakker
 dhr. H.M. van Wijk
 mevr. E. van der Vlies-Ebbers
 mevr. D. Maréchal

Ondernemingsraad

dhr. T. van Wijk (voorzitter)
mevr. T.F. Kok-Zondervan (secretaris)
mevr. A. Oorebeek (vicevoorzitter)
mevr. M. Jongsma-Alberts
mevr. J. Geldof
mevr. M. Hurrelbrinck
mevr. L. Schakel

CIO-O

In deze commissie zijn de volgende kerken/geloofsgemeenschappen vertegenwoordigd:

De commissie bestond op 31 december 2023 uit de volgende personen:

mevr. drs. A.E. H. van der Kolk, voorzitter, namens de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt
dhr. A. P. Driesprong, vicevoorzitter, namens de Unie van Baptistengemeenten en ABC-gemeenten
dhr. K. van Walsem, secretaris/penningmeester, namens de Christelijke Gereformeerde Kerken
Mevr. M.E. Rosen Jacobson-van Dam, namens de Remonstrantse Broederschap en Vrijzinnigen Nederland
drs. G. van Veldhuizen, namens de Gereformeerde Gemeenten
drs. L.F.M van Oers, namens de RK Bisschoppenconferentie
dhr. P. Boekhoud, namens de Kerk van de Nazarener
Drs. G. Bergacker, namens de Hersteld Hervormde Kerk
Mw. Dr. E Vogel, namens de Protestantse Kerk in Nederland

Raad van Toezicht Centrum voor Vormingsonderwijs

dhr. W. Baumfalk – voorzitter
mevr. T. van Wijnen
dhr. R. Bal
mevr. A. van der Velden
mevr. J. Bosma

6. Lijst van afkortingen

BVO	Boeddhistisch Vormingsonderwijs
CIO-O	Contact in Overheidszaken, afdeling Onderwijs (gezamenlijke kerken)
CvV	Centrum voor Vormingsonderwijs
GVO	Godsdienstig Vormingsonderwijs
HGJB	Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond
HVO Primair	Humanistisch Vormingsonderwijs
HINVO	Hindoeïstisch Vormingsonderwijs
IKOS	stichting Interkerkelijk Overleg in Schoolzaken
ISL	Islamitisch Godsdienstig Vormingsonderwijs
JOP	Jeugd Organisatie Protestantse Kerk
JVO	Joods Vormingsonderwijs
KVO	Katholiek Godsdienstig Vormingsonderwijs
Ministerie OCW	Ministerie voor Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
MT	Managementteam
PABO	Pedagogische Academie voor het Basisonderwijs
PC GVO	Protestants Centrum voor Godsdienstig Vormingsonderwijs
VOO	Vereniging voor Openbaar Onderwijs (ouderorganisatie)
VOS/ABB	Vereniging van Openbare Scholen/Algemene Besturenbond (schoolbesturen)